

## საჯარო მმართველობის კვლევის პრობლემისათვის

## თამარ კაპანაძე

გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი, დოქტორანტი  
 kapanadzetamuna0@gmail.com

**რეზიუმე.** საჯარო მმართველობის სისტემური კვლევის საჭიროება მუდამ აქტუალურია, შესაძლოა ამის მიზეზი სწრაფად ცვალებადი გარემოს გამოწვევები იყოს. ნაშრომი მიზნად ისახავს იმ გზებისა და საშუალებების ძიებას, რომლებიც საჯარო მმართველობის სისტემური კვლევის პრობლემების გადაჭრაში დაგვეხმარება. საჯარო მმართველობის კვლევის მეთოდოლოგია საინტერესო იქნება საჯარო სექტორის წარმომადგენლებისთვისაც და არასამთავრობო თუ არაკომერციული ორგანიზაციების მენეჯერებისთვისაც. ასევე, იურიდიული, პედაგოგიური და სამედიცინო პროფილის მქონე პროფესიონალებისთვის. ცხადია, კვლევის მეთოდოლოგია განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს და მისდამი დაქვემდებარებული უწყებების მართვის აქტორებს განსაკუთრებით დააინტერესებთ. სამთავრობო სექტორი ხშირად უნდა ინტერესდებოდეს კვლევითი ანგარიშებით, რომლებიც მათ მეცნიერულად დასაბუთებული გადაწყვეტილებების მიღებაში დაეხმარებათ. იმისათვის, რომ მთავრობამ შესაბამისი დარგის კვლევითი პროექტები დააფინანსოს, საჯარო მოხელემ თავად კვლევის მიზანშეწონილობის განსაზღვრა და პროექტის „წაკითხვა“ (ანალიზი) უნდა შეძლოს. კერძოდ, საჯარო მოხელემ, როგორც დამფინანსებელმა, უნდა შეძლოს: კვლევის მკაფიოდ და ნათლად ჩამოყალიბებული მიზნის შეფასება; კვლევის ამოცანების - მიზანთან შესაბამისობის დადგენა; კვლევის მეთოდების და ღირებულებების რელევანტურობის იდენტიფიცირება. წინამდებარე სტატიაში საჯარო მმართველობის კვლევის ზოგად მეთოდოლოგიურ პრინციპებს გავეცნობით.

**საკვანძო სიტყვები:** საჯარო მმართველობის კვლევა, საჯარო მმართველობის ღირებულებები, საჯარო მმართველობის კვლევის მიზანი, საჯარო მმართველობის აქსიოლოგია

## შესავალი

საჯარო მართვის კვლევის მეთოდოლოგია შესაძლოა რამდენიმე მიზანს ემსახურებოდეს, ამასთან მიზნები მჭიდროდ ურთიერთდაკავშირებული და ურთიერთგანმაპირობებელი იყვნენ, რითაც ისინი ერთმანეთს ავსებენ. აღვნიშნავთ, რომ: არსებობს კვლევის მეთოდები, რომელიც საჯარო მმართველობაში ხშირად გამოიყენება; საჯარო მმართველობის კვლევას თავისი ფილოსოფია, აქტუალურობის განსაზღვრის და იმპლემენტაციის მათოდიკა გააჩნია. საჯარო მმართველობის ღირებულებითი ასპექტების შესწავლა მეცნიერულ საფუძვლებზე მკვიდრად დგომას მოითხოვს. არსებობს გავრცელებული მოსაზრება, რომ საჯარო მმართველობის პრაქტიკაში ყველაფერი მიზეზ-შედეგობრიობით არის განპირობებული, ასე ვთქვათ დეტერმინირებულია. ზოგი მეცნიერის მოსაზრებით კი ადამიანის ქცევას მიზანი განსაზღვრავს, რომელიც თავადვეა თვითკმარი ღირებულების მქონე. საჯარო მმართველობის შესახებ არსებულ კვლევებში შესაძლოა შევხვდეთ შეხედულებას, რომლის მიხედვითაც ამ სფეროში სუბიექტურობის ადგილი არ არის, რომ ერთადერთი რეალობა მხოლოდ მატერიალური და დეტერმინირებულია. საჯარო მმართველობა, რომელიც უარყოფს სუბიექტივიზმს და ყოველივეს - რაც სულიერებისგან მომდინარეობს,

პოსტსაბჭოეთისთვის განსაკუთრებით - ვულგარული მატერიალიზმის მანკიერ წრეში ჩაკეტვის შეგრძნებებს იწვევს.

რატომ განსხვავდებიან საჯარო მართვის კვლევის ხასიათი, ამოსავალი წერტილი და კონცეფციები ერთმანეთისგან? შევეცდებით ამ კითხვას ვუპასუხოთ. სოციალური ურთიერთობების განვითარებასთან ერთად საჯარო მმართველობაც გამოწვევების წინაშეა და მისი კვლევაც პოტენციურად ახლებურ მიდგომებს და პროგრამებს, ორგანიზაციული მართვის ახლებურ ხედვას მოითხოვს (14.32). საჯარო მმართველობის შესახებ ახალ კითხვებზე პასუხის გასაცემად შეიძლება სწორედ ახლებური ხედვები გამოდგეს (3.218). ტრადიციული მიდგომის გადააზრების მიზნით სტატიაში ორ საკითხს შევხებით: I. საჯარო მმართველობაზე გავლენის მქონე სოციოკულტურული გარემოს კვლევის მეთოდებს, და II. საჯარო მმართველობის კვლევის თეორიული შედეგების პრაქტიკულ გამოყენებას (8.126).

სტატია საჯარო მმართველობის კვლევის გააზრებას ხელს შეუწყობს, კვლევის საინტერესო კონცეფციას გაგვაცნობს. ამ მიმართულებით კვლევა დაუსრულებლად შეიძლება გაგრძელდეს. თანამედროვე ტექნოლოგიები კვლევის, მონაცემთა შეგროვების, აუგმენტირებული ანალიზისა (55.68) და ტრანსმისიის მრავალფეროვან საშუალებებს გვთავაზობს (10.267). სტატიაში საჯარო მმართველობის კვლევის ძირითად კონცეფტუალურ მონახაზს შემოგთავაზებთ, შევხებით საჯარო მმართველობის კვლევის ლოგიკას, მეთოდებს, პრობლემების გამოვლენას, საჯარო მმართველობის პატერნებსა და პარადიგმებს, საკვლევი კითხვების დასმის თავისებურებებს (24.71). ასევე, მიმოვიხილავთ ძირითად ლიტერატურას (11.86).

#### **პრობლემის აქტუალობა:**

- საქართველოში, საჯარო მმართველობის კვლევის საფუძვლების შესახებ, რაიმე მნიშვნელოვანი ნაშრომი არ არსებობს, გარდა რობერტ და ჯენეტ დენჰარტების მონოგრაფიისა, რომელიც კვლევის საკითხებს ნაკლებად ეხება.
- საჯარო მმართველობაში, პროფესიონალურ მხარეს დღემდე პოლიტიკური მდგენელი ჭარბობს. ამის გამო თეორიული ასპექტი უფრო კომუნიკაციის ექსპერტებით არის წარმოდგენილი, ვიდრე საჯარო მართვის ექსპერტებით.
- შეუსწავლელია საჯარო მმართველობის კვლევის ძირითადი კონცეფციები, ლოგიკა, მეთოდები, პრობლემების გამოვლენის ინსტრუმენტები, პატერნები, პარადიგმები, ფილოსოფია (ონტოლოგია, ეპისტემოლოგია, აქსიოლოგია), აქტუალობა, იმპლემენტაციის მეთოდიკა.
- არ არის განსაზღვრული საჯარო მმართველობის სტატუსი, თეორიისა და პრაქტიკის ფუნქციონალური ბმები, კვლევის მეთოდოლოგია, სოციოკულტურული და აქსიოლოგიური გავლენები.
- არ არსებობს საკითხის დაყენების პრეცედენტი განათლების საჯარო ადმინისტრირების თემაზე.

- განათლების სფეროს საჯარო მმართველობაში ნაკლები ყურადღება ეთმობა კვლევის ონტოლოგიას და ეპისტემოლოგიას.
- საჯარო მმართველების უმეტესობა პრაქტიკული საქმიანობის მეცნიერული შესწავლის, კვლევისა და ანალიზის ელემენტარული უნარების დეფიციტს განიცდიან.
- თანამედროვე საქართველოს საჯარო მმართველობა ნეოკოლონიალური კულტურული ექსპანსიის მიმართ სრულიად უსუსურ, დაუცველ, ბრმადმორწმუნე და ფარისევლურ დამოკიდებულებას ამჟღავნებს.
- განათლებას, რომელიც ტოტალურად რეგულირებული პროფესიის, ყველაზე მეტად დასაქმებული წარმომადგენლების სფეროს წარმოადგენს - ეროვნულ-ღირებულებითი სისტემის შექმნის ამბიციურ პროექტზე ამოფარების ცდუნება უჩნდება, ისე, რომ ადგილობრივ სოციოკულტურულ ფაქტორებსა და ღირებულებით ორიენტირებს სრულად უგულებელყოფს.

**კვლევის მიზანი:** საჯარო მმართველობის სისტემური კვლევის იმ კონცეფციების გამოვლენა, რომლებიც ღირებულებებს მნიშვნელობას ანიჭებენ ან არ ანიჭებენ.

**ამოცანები:**

- რა არის საჯარო მმართველობის კვლევის ძირითადი კონცეფციები, ლოგიკა, მეთოდები, პრობლემების გამოვლენის ინსტრუმენტები, პატერნები, პარადიგმები, ფილოსოფია (ონტოლოგია, ეპისტემოლოგია, აქსიოლოგია), აქტუალობა, იმპლემენტაციის მეთოდიკა?
- როგორია საჯარო მმართველობის სტატუსი, როგორც გამოყენებითი მეცნიერებისა? რა არის საჯარო მმართველობა?
- რა მნიშვნელობა აქვს საჯარო მმართველობის კვლევისთვის თემის განსაზღვრას? (დავუშვათ, განათლების საჯარო ადმინისტრირება).
- როგორ შეიძლება ფორმულირდეს საკვლევი კითხვა, დაშვებული თემიდან გამომდინარე? (ვთქვათ, რამდენად უნდა გაითვალისწინოს, და კონკრეტულად რა - განათლების საჯარო მმართველობამ სოციოკულტურული კონტექსტიდან/ში, განათლების ეფექტური ადმინისტრირებისთვის?)
- რაში მდგომარეობს კვლევის ონტოლოგიური კონცეფცია?
- როგორია საჯარო მმართველობის კვლევის მეთოდები?
- რას წარმოადგენს საჯარო მმართველობის ონტოლოგიური კონტინუუმი?
- რას წარმოადგენს საჯარო მმართველობის ეპისტემოლოგიური კონტინუუმი?
- რას წარმოადგენს საჯარო მმართველობის მეთოდოლოგიური კონტინუუმი?
- რატომ შეიძლება, რომ საჯარო მმართველობა პოსტნორმატიულ მეცნიერებას განეკუთვნოს? (ფუნქცივ-რავეტზის თეორიის მიხედვით).
- რატომ შეიძლება, რომ საჯარო მმართველობა, როგორც ნორმატიული მეცნიერება, სოციალურ მეცნიერებათა ჯგუფს განეკუთვნოს? (თომას კუნის კონცეფციის მიხედვით).

- არის თუ არა ღირებულებების ადგილი საჯარო მმართველობაში? (საიმონ-ვალდოს კონტრპოზიციების ანალიზი).
- როგორია ნომინალისტური კონცეფცია საჯარო მმართველობის შესახებ და რომელ ონტოლოგიურ კონცეფციებთან ნათესაობას ავლენენ?
- როგორია პოზიტივისტური კონცეფცია საჯარო მმართველობის შესახებ?
- როგორია პოსტპოზიტივისტური კონცეფცია საჯარო მმართველობის შესახებ?
- რაში მდგომარეობს ვებერის კონცეფცია პერსონალური ღირებულებებისა და მეცნიერული კვლევის შესახებ?

**კვლევის საგანი და ობიექტი:** საჯარო მმართველობის მეცნიერების კვლევა და საჯარო მმართველობაზე გავლენის მქონე ღირებულებები.

**ჰიპოთეზა:** საჯარო მმართველობისთვის, როგორც გამოყენებითი მეცნიერებისთვის, ადამიანური ღირებულებების გააზრება მნიშვნელოვანია.

## 1. კვლევის თეორიული დასაბუთება

### 1.1 კვლევის ლოგიკა

საჯარო მმართველობის კვლევა ყოველთვის რაიმე კონკრეტული თემის ირგვლივ წარმოებს (27.42). შეიძლება ეს იყოს - განათლების საჯარო ადმინისტრირება. ამგვარი კვლევა პრობლემას განათლების მართვის ანალიზის საშუალებით შეისწავლის. თემის შესწავლამდე, გავიხსენოთ კითხვები თავად საჯარო ადმინისტრირების სტატუსის შესახებ:

I. რა არის საჯარო მმართველობა - ახალი რელიგია, მეცნიერება თუ ხელოვნება?

II. საჯარო ადმინისტრირების რა თეორიები არსებობს? (15.226)

თუ ამ უმთავრეს კითხვებს ჩვენს მიერ დაშვებული თემის მიმართ განვაზოგადებთ, საკვლევი კითხვის ფორმულირებასაც იოლად შევძლებთ: რამდენად უნდა გაითვალისწინოს, და კონკრეტულად რა განათლების საჯარო მმართველობამ სოციოკულტურული კონტექსტიდან/ში, განათლების ეფექტური ადმინისტრირებისთვის?

ამთავითვე აღვნიშნავთ, რომ საჯარო მმართველობას მდიდარი მეცნიერული მემკვიდრეობა გააჩნია, რომელიც მისი კვლევის და სწავლების პრაქტიკას აყალიბებს (21.162).

კითხვებზე პასუხის გასაცემად საჯარო მმართველობის განხილვა მეცნიერების ფილოსოფიის ფონზე მოგვიწევს. კვლევისთვის გამოვიყენებთ კონცეფციას, რომლის თანახმადაც, ემპირიული რეალობა კონკრეტული დამოკიდებულებების, მიდგომების, განწყობების, სოციალური ინსტიტუტებისა და ღირებულებების ასპარეზია (41.117). ასეთი მრავალფეროვანი რეალობის შესასწავლად მრავალგვარი მეთოდი და თეორიული მიდგომა თუ გამოდგება. ადვილი მისახვედრია, რომ საჯარო მმართველობაზე სოციოკულტურული გავლენის ფენომენის შესასწავლად არა ერთი, არამედ რამდენიმე მეთოდოლოგიის კომბინაცია, ერთგვარი - ტრიანგულაცია შეიძლება რომ გამოვიყენოთ (19.93). სოციალური კვლევის ტრიანგულაციური მიდგომა პირველად კემპბელმა (Donald Thomas Campbell, 1916

-1996) და ფისკემ (Donald W. Fiske, 1916-2003) მრავალჯერადი ოპერაციონიზმის<sup>i</sup> იდეის განვითარების დროს ჩამოაყალიბეს. თუ ვალიდაციის დროს რამდენიმე მეთოდს გამოვიყენებთ, რეალობის შესახებ მაღალი სანდოობის მქონე დასკვნებს მივიღებთ (54.38). მეთოდებს შორის კონვერგენცია შედეგების კანონიერებას დაადასტურებს (1.54). სოციო-კულტურული რეალობა და მისი ადმინისტრირების პროცესზე გავლენა სხვადასხვა მეთოდით შეიძლება შევისწავლოთ (2.26): სკოლის დირექტორის, სამეურვეო საბჭოს თავმჯდომარის, უნივერსიტეტის რექტორის, სამინისტროების მაღალი რანგის მმართველების ანკეტური გამოკითხვით, სიღრმისეული ინტერვიუებით, მიღებული გადაწყვეტილებების შეფასებით თუ სოციალურ ინსტიტუციაში ქცევებზე დაკვირვებით. ყველა შემთხვევა სოციოკულტურულ რეალობას (38.114), და ადმინისტრირების პროცესზე მის გავლენას შეისწავლის, მაგრამ მონაცემთა მოკვლევის ხერხები იცვლება (5.189; 9.135). თუ მრავალგვარი და დამოუკიდებელი გაზომვით ერთი და იგივე დასკვნებს მივიღებთ, საჯარო მმართველობის განვითარებაზე ნათელი წარმოდგენა შეიქმნება.

ტრიანგულაციური მიდგომა, საჯარო მმართველობას ონტოლოგიურ, ეპისტემოლოგიურ და მეთოდოლოგიურ განასერზე წარმოგვიდგენს (7.32). ონტოლოგიური კონტინუუმის უკიდურესობები იქნება:

ნომინალიზმი - რეალიზმით, რომელიც პასუხობს კითხვაზე: რა არის ჩვენი ცხოვრება / რეალობა?

ეპისტემოლოგიური კონტინუუმი წარმოდგება:

ანტიპოზიტივიზმი - პოზიტივიზმით, რომელიც პასუხობს კითხვაზე: რისი ცოდნაა შესაძლებელი და რა ვიცი რომ ვიცი?

მეთოდოლოგიური კონტინუუმის უკიდურესობები:

იდეოგრაფიული - ნომოთეტური, რომლის თავურგიული კითხვებია: სად, როდის, რა საშუალებებით, რა და როგორ გავაკეთო?

ცხრილი 1.

### საჯარო მმართველობის ტრიანგულაციური კვლევის ლოგიკური ჩარჩო

| მეცნიერული მიდგომა | კონტინუუმი      |                                                                                       |             |
|--------------------|-----------------|---------------------------------------------------------------------------------------|-------------|
| ონტოლოგია          | ნომინალიზმი     | რა არის რეალობა, და საჯარო მმართველობა რეალურად?                                      | რეალიზმი    |
| ეპისტემოლოგია      | ანტიპოზიტივიზმი | რისი ცოდნაა შესაძლებელი საჯარო მმართველობის შესახებ და როგორ შევძლებთ მის შემოწმებას? | პოზიტივიზმი |
| მეთოდოლოგია        | იდეოგრაფიული    | სად, როდის, რა საშუალებებით და როგორ შევისწავლოთ / განვახორციელოთ საჯარო მართვა?      | ნომოთეტური  |

<sup>i</sup> multiple operationism

თუ ამ სამგანზომილებიან კოორდინატაზე საჯარო მმართველობას ჩავსვამთ მას თანმიმდევრული, მეცნიერულად დასაბუთებული, ექსპერიმენტალურად შემოწმებადი / გაზომვადი, სანდო (20.89), ჰოლისტური და ვალიდური პასუხების ნუსხა ექნება (37.214). ეს კი ხელოვნება - მეცნიერების კონტინუუმში მას აშკარად მეცნიერების პოლუსისკენ მიიზიდავს. მართალია, ეს არ იქნება ორჯერ ორის ტოლობასავით ზუსტი, მაგრამ სრულიად დააკმაყოფილებს სილვიო ფუნტოვიცისა (Silvio Funtowicz 1993) და ჯერომ რავეტის (Jerome R. Ravetz 1993) განმარტებებს პოსტნორმატიული მეცნიერულის (Post-normal science (PNS)) შესახებ (25.741). საჯარო მმართველობა შეიძლება შეფასდეს, როგორც პოსტნორმატიული მეცნიერება. ის მოქმედებს სფეროში, სადაც მოვლენების პროგნოზირება და კონტროლი შეზღუდულია, ამასთან სოციოკულტურულ ფაქტორებს, პოლიტიკასა თუ მე-4 ინდუსტრიული რევოლუციის მიღწევებს (Industry 4.0<sup>ii</sup>) უდიდესი გავლენა აქვს, რაც სრული ობიექტურობის შეუძლებლობას განაპირობებს (13.23). თუ საჯარო მმართველობას პოსტნორმატიული მეცნიერების ჭრილში განვიხილავთ, მაშინ მას ეპისტემოლოგიური და მეთოდოლოგიური მიდგომებიც სათანადოდ შეეფარდება.

## 1.2. საჯარო მმართველობა - მეცნიერება

თუ ვიტყვით, რომ ფიზიკა, ბიოლოგია, ქიმია უფრო მეტად განეკუთვნება მეცნიერების დარგებს, ვიდრე ფსიქოლოგია და პოლიტიკური მეცნიერებები, ხოლო ეს უკანასკნელნი - უფრო მეტად, ვიდრე - ეკონომიკა, ანთროპოლოგია, ჰუმანიტარული მეცნიერებები, სოციოლოგია და ხელოვნებათმცოდნეობა, ამ ჩამონათვალში საჯარო მმართველობის ადგილის შესახებ კითხვაც ბუნებრივად გაჩნდება. ქიმიასა და ასტრონომიასავით საჯარო მმართველობა წმინდა წყლის მეცნიერებად ვერ იქცევა. იქნებ, ის ბუნების შემსწავლელ მეცნიერებებსა და ღირებულებათა შემსწავლელ მეცნიერებებს შორის უნდა მოვიაზროთ, სადაც პოსტმოდერნული ხელოვნების სამყაროში.

რაც არ უნდა ვიფიქროთ, ერთი ცხადია, რომ საჯარო მმართველობა სოციალურ მეცნიერებათა თანრიგს ეკუთვნის (16.63). ზემოთ ნახსენები, პოსტნორმატიული მეცნიერებების გარდა ნორმატიული მეცნიერებებიც არსებობს (31.244). ეს საჯარო მმართველობის პარადიგმალობაში დასტურდება. ისე როგორც სხვა ნორმატიულ მეცნიერებებს, საჯარო მმართველობასაც გააჩნია იდეათა და შეხედულებათა ერთობლიობა, კონსენსუსური ჩარჩო ან მოდელები, რომლის შიგნითაც კვლევითი ოპერირება არის შესაძლებელი, აზრის წყობა, მიზიდულობა, კვლევითი ცენტრები,

<sup>ii</sup> ინდუსტრია 4.0 წარმოადგენს ციფრული რევოლუციის გზით განვითარებულ საწარმოებს ღრუბლოვანი გამოთვლების მიქსტურით, ხელოვნური ინტელექტით, სასაქონლო ინდუსტრიული ინტერნეტ-ბაზრებით (Industrial Internet of Things, IIOT), მანქანური სწავლებით, მექანიკის ადამიანური ინტერფეისებით, ღრმა ანალიზის მოდელებით, რომლებიც მმართველებისთვის (მათ შორის საჯარო მმართველობის დონეზეც), მენეჯმენტისთვის, ბიზნეს-ოპერაციებისთვის, ბიზნეს-მოდელებისთვის და მომხმარებლისთვის მეტად მოსახერხებელი და ხელმისაწვდომი პროცესების გამარტივებას ისახავს მიზნად.

მიმდევარი სკოლები<sup>iii</sup> თუ ან უბრალოდ, გულშემატკივრებიც კი. პარადიგმების მიხედვით საჯარო მმართველობის ცოდნის მოცულობის და საკვლევი პრობლემის ბუნების განსაზღვრაც შესაძლებელია (17.73), ასევე კვლევის შესაფერისი მეთოდების შერჩევაც, შედეგების ანალიზიც და მათი ინტერპრეტაციაც.

მეცნიერული ცოდნის ცვლილების ბუნების კვლევისას თომას კუნი (Thomas Samuel Kuhn, 1922-1996) მივიდა დასკვნამდე, რომ მეცნიერული ცოდნის მთავარი მახასიათებლები არც ობიექტურობა და არც კუმულატიურობა არ არის, არამედ - განვითარება პარადიგმათა მონაცვლეობის მეშვეობით (32.149). ნორმატიული მეცნიერების საფუძვლებს სწორედ ასეთი მსოფლმხედველობრივი პარადიგმები ქმნიან (28.72). როცა ნორმატიული მეცნიერების არსებული პარადიგმები შეცვლილ რეალობას ვერ ხსნიან, მეცნიერებაში გარდატეხის მომენტი დგება. არსებული პარადიგმები ახლით იცვლება - იტყვიან მეცნიერება განვითარდაო. საჯარო მმართველობის პარადიგმებად მეცნიერები კერძო შემთხვევებს მიიჩნევენ (33.155). თუმცა აქ კერძო და საჯარო მმართველობა ერთმანეთისგან უსათუოდ უნდა გავმიჯნოთ (47.192). ამთავითვე ვთქვათ, რომ კერძო მენეჯმენტი ვერანაირად გამოდგება საჯარო მმართველობის პარადიგმად, სხვა საქმეა ყოველი კერძო შემთხვევის მართვის - პარადიგმად მიჩნევა (4.37). დღეს საკმაოდ გავრცელებული კლიშეა, რომ: კერძო სექტორის მმართველები სახელმწიფოსაც უკეთ მართავენ. ერთია კერძო მენეჯერის ღირებულებითი სისტემა და სხვა - ეროვნული. აქ თავად ტერმინებიც კი ღრმად მნიშვნელოვანია:

- I. საჯარო, რაც მოქალაქეთა ერთიან მასას და მათთან დაკავშირებულ პრობლემებს ეხება, და
- II. კერძო, რომელიც მხოლოდ ერთი, კონკრეტული პირის ან ადამიანების ჯგუფის კუთვნილებას ან მის წევრობას ნიშნავს. საჯარო მართვა ყველას, მთელი ერის საჭიროებებისა და ინტერესების მოგვარებას, მასზე ზრუნვას გულისხმობს. კერძო - ცალკეული, ინდივიდების ან ჯგუფის ვიწრო მოთხოვნილებების.

ცხრილი 2.

**საჯარო და კერძო მმართველობებს შორის სხვადასხვა დონეზე არსებული განსხვავებები**

| საჯარო მმართველი                     | კერძო მმართველი                |
|--------------------------------------|--------------------------------|
| ღირებულებების დონე                   |                                |
| საზოგადოებრივი ინტერესი, საჭიროებები | საკუთარი კერძო ბიზნესის მოგება |
| პოლიტიკური კომპრომისი                | ეკონომიკური წარმატება          |

<sup>iii</sup> სოციოლოგიაში მაგ. ყოველი სკოლა შედარებით თვითკმარია და იყენებს საკუთარ მეთოდებს და თეორიებს. არსებობს პარადიგმების ამგვარი თანმიმდევრობაც: იდეალიზმი, რეალიზმი, ბიჰევიორიზმი, ნეორეალიზმი, ნეოლიბერალიზმი. პარადიგმულ კრიზისს მათი ცვლა იწვევს. დღეს, ნეორეალიზმისა და ნეოლიბერალიზმის პარადიგმებს შორის ძლიერო კონფლიქტი შეიმჩნევა.

|                                                                    |                                                                                                                                                                                       |
|--------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| საზოგადოების კეთილდღეობა                                           | ბიზნეს-ინტერესების დასაკმაყოფილებლად უკომპრომისობის, აგრესიის, ღალატის, ძალადობის და სხვა ნებისმიერი ფორმის გამოყენებას თავად ბიზნესი ამართლებს - „არაფერი პირადული - მხოლოდ ბიზნესი“ |
| ბიზნეს-ინტერესთა ჯგუფებისა და ინდივიდების საჭიროებების დაბალანსება | ბიზნეს-ინტერესთა ჯგუფების ლობირება                                                                                                                                                    |

**ამოსავალი კითხვები:**

*მიყვარს ჩემი ხალხი იმდენად, რომ მათ სულ უფრო და უფრო უკეთ ვემსახურო?*

*ვარ იმდენად თავმდაბალი, რომ საუკეთესო გადაწყვეტილების მისაღებად, ყველა განსხვავებული აზრის მოსმენა შევძლო?*

| მიზნების დონე                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>აბსტრაქტული, ყოვლისმომცველი, მნელად განსასაზღვრი, რთულად გაზომვადი, ფართო იურისდიქციის მომცველი მიზნები</p> <p>მრავალი პროგრამა უამრავი მიზნებით, დღის წესრიგით, ფასილიტატორებით</p> <p>წარმატების საზომია: საზოგადოების მდგომარეობის ზოგადი გაუმჯობესება, თავისუფალი არჩევნები</p>                                                         | <p>სპეციფიური, კონკრეტული, ცალსახად განსაზღვრული (Specific); მოგება-ზარალით გაზომვადი (Measurable); მიღწევადი (Achievable); შესაბამისი, ადეკვატური, აქტუალური (Relevant) და დროში რეგლამენტირებული (Timed) მიზნები</p> <p>ხარჯების შემცირება მაქსიმალური მოგების მისაღწევად</p> <p>კონკურენტების ჩამოცილება</p> <p>მომხმარებლების ლოიალურობა და სტაბილური მომწოდებლები ბიზნესის ეფექტურობის გათვალისწინებით უმნიშვნელოა</p> |
| ანგარიშვალდებულების დონე                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| <p>ანგარიშვალდებულება ხალხის, ადმინისტრაციულ-ტერიტორიულ ერთეულში მცხოვრები მოქალაქეების მიმართ</p> <p>ყოველთვის მაღალი საზოგადოებრივი ყურადღება და ინტერესი</p> <p>მიღებულ გადაწყვეტილებებზე საზოგადოებრივი აზრის მაღალი გავლენა</p> <p>გადაწყვეტილების მიღებისას უმრავლესობის ნება-სურვილის დომინანტობა და მდგომარეობის განზრახ დამძიმება</p> | <p>სახელმწიფოს მხრიდან ბალანსის შემოწმების მინიმალური კონტროლი</p> <p>არ გაუზრის საზოგადოების მხრიდან შემოწმებას, მაგრამ ანგარიშვალდებული რჩება მხოლოდ აქციონერებისა და თანამშრომელთა მცირე ჯგუფის წინაშე</p> <p>საზოგადოებრივი აქტიურობის თამასა ძალიან დაბალია</p>                                                                                                                                                        |



|                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                             |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>დაბალი ორგანიზაციული ვალდებულება და ნამსახურის დაფასება</p> <p>ანგარიშვალდებულების ეროზიის, პროფესიული გადაწყვეტის, დაუდევრობის და კორუფციის მაღალი რისკი</p> <p>მაღალი გამჭვირვალობა</p> <p>ინფორმაციის პროაქტიული გაზიარება</p> <p>საჭიროებს მოქალაქეთა აქტიურობას</p> |                                                                                                                                             |
| კრიზისულ სიტუაციებზე რეაგირების დონე                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                             |
| <p>ჯგუფების მხრიდან კერძო ინტერესების ლობირების შედეგად დიდი ზეწოლა, ზოგჯერ საფრთხე</p>                                                                                                                                                                                     | <p>მთავრობის, პროფკავშირებისა და მომხმარებლების მხრიდან დიდი ზეწოლა</p> <p>ლოკალური და მასობრივი დათხოვნები</p> <p>ჩვეულებრივი მოვლენაა</p> |

საჯარო მმართველობის შემდგომ ქვეპარადიგმად დასახელდა: საჯაროობა (33.162), სახელმწიფო, საჯარო სექტორი (12.16).

### 1.3. ნორმატიული და პოსტნორმატიული

სილვიო ფუნტოვიცისა (Silvio Funtowicz) და ჯერომ რავეტზის (Jerome R. Ravetz) მტკიცებით საჯარო მმართველობა, როგორც მეცნიერება, წინაპარადიგმულ საფეხურზე იმყოფება, რადგან აქ შეუძლებელია შეთანხმება საზოგადოების ბუნების, სახელმწიფოს მოვალეობის, მოქალაქის თავისუფლების და სხვა საკითხებზე. სოციალურ, კულტურულ თუ ეთიკურ საკითხებთან დაკავშირებული, ურთიერთგამომრიცხავი მრავალი მოსაზრების ატანა პოსტნორმატიულ მეცნიერებას თავისუფლად შეუძლია. პოსტნორმატიული მეცნიერების-თვის ფაქტები ბუნდოვანია, ღირებულებები სადაოა, უამრავი სასწრაფო გადაწყვეტილებაა მისაღები, რისკები დიდია, გაურკვევლობის ფაქტორი - მაღალი. მეცნიერების პოსტნორმატიულობა დღეს მეცნიერების უმეტესი დარგების მიმართ იზრდება, როცა მეცნიერების ყველა დამაკმაყოფილებელი ვარაუდი, მისი აქტუალიზაცია, და გავრცელება კითხვის ნიშნის ქვეშ დგება. მეცნიერების პოსტნორმატიულობა ვლინდება გლობალური დათბობის, მიწისძვრების, სტიქიური და გლობალური კატასტროფების, თუნდაც 2019 კოვიდ პანდემიის დროს, როცა მეცნიერება უძლური ხდება რეალობის გამოწვევებთან გასამკლავებლად. ამ დროს ობიექტურობის შენარჩუნება შეუძლებელია, რადგან ყველაფერთან ერთად უამრავი დაბრკოლება ჩნდება. ფუნტოვიცისა და რავეტზის აზრით, მეცნიერების მნიშვნელობა მით უფრო იზრდება, რაც უფრო იზრდება საფრთხეები, ჩნდება მაღალი რისკები, გაურკვევლობა და ღირებულებების დევალვაცია იწყება.

ლოგიკური პოზიტივიზმის გავლენით, ამერიკელი მეცნიერი ჰერბერტ საიმონი (Herbert Alexander Simon, 1916-2001), ნაშრომში „ადმინისტრაციული ქცევა: გადაწყვეტილების მიღების პროცესის შესწავლა“, აცხადებდა, რომ საჯარო მმართველობა მეცნიერება არ

არის, მაგრამ ის შეიძლება და უნდა იყოს შესწავლილი მეცნიერულად (44.328). საიმონზე დიდი გავლენა მოახდინა პოზიტივისტურმა შეხედულებებმა, რომელიც ფრანგ მეცნიერს ოგიუსტ კონტს (Isidore Marie Auguste François Xavier Comte, 1798-1857) უკავშირდება. საიმონის აზრით, საჯარო ადმინისტრაცია უნდა ემყარებოდეს ფაქტებს: ემპირიზმს, გაზომვას და შემოწმებას (ვერიფიკაციას). მისი თქმით, საჯარო მმართველობაში ღირებულებების ადგილი საერთოდ არ არის (46.53). ეს მოსაზრება, ისე როგორც უკიდურესი დეტერმინიზმისა და ობიექტურობისა საჯარო მმართველობის მეცნიერების მიერ ნაკლებად არის გაზიარებული.

საიმონის მოსაზრებებს, მისი თანამემამულე დუაით ვალდო (Clifford Dwight Waldo, 1913-2000) არ იზიარებდა. მისი აზრით, საიმონის თანამოაზრეები საზოგადოებას, როგორც ცოცხალ ორგანიზმს, მეცნიერულ სარეცელზე აწვენენ. მისი თქმით ვერ ნახავთ ადამიანს, რომელსაც გარდაცვალებამდე უამრავი ღირებულება არ ქონია, და რომ, ღირებულებების გარეშე ვერც საჯარო მმართველობა იარსებებს (49.182). ვალდოს ეკუთვნის სოციალური მეცნიერების ერთ-ერთი გამორჩეული დახასიათება: „საჯარო მმართველობის კვლევა, ისე როგორც - ნებისმიერი სოციალური მეცნიერებისა, პირველ რიგში, ადამიანს და საზოგადოებას შეისწავლის“ (49.181). ამით, შესაძლოა ვალდომ, გარკვეული შემფოთებაც წინასწარ გამოხატა საჯარო მმართველობისთვის პოსტნორმატიული მეცნიერების სტატუსის მინიჭების გამო (36.106).

#### 1.4. ოქროს შუალედი

ნომინალიზმი, ონტოლოგიური თვალსაზრისით, საჯარო მმართველობის შესახებ რაიმე ობიექტური ცოდნის მიღწევის შესაძლებლობას პრინციპულად გამორიცხავს (26.23). შესაბამისად, აქ არც აუცილებლობის პრინციპი არსებობს, და არც - საყოველთაოობის.

საჯარო მმართველობა რაიმე მთლიანობის მქონე ობიექტის სახელი კი არ არის, არამედ ზოგადი სახელი, ერთგვარი უნივერსალია, ცვლადი, რომლის ჩანაცვლებაც შესაძლებელია. ნომინალისტური წარმოდგენით უალტერნატივო, ჩაუნაცვლებელი სოციალური ინსტიტუტი არ არსებობს. მაგალითად, მათთვის ზოგადი ცნება „საჯარო მმართველობა“ უბრალო ტერმინია, რომელიც თავის თავზე არაფერს ამბობს. ყველაფერს, და მათ შორის საჯარო მმართველობასაც თავისი ფუნქციური ალტერნატივები გააჩნია (22.179) (მაგ.: ზოგადად „საჯარო მმართველობის“ ნაცვლად, კონკრეტული სსიპ-ის ან ა(ა)იპ-ის მმართველობა). ანტიპოზიტივისტურ-პოსტმოდერნიზმის დისკურსი ადამიანურ ფასეულობებსა და ეთიკურ ნორმებს მხოლოდ გემოვნების საქმედ მიიჩნევს: ადამიანი თავისუფალია ღირებულებების არჩევანში. ნომინალიზმის წარმოდგენით ღირებულებები ობიექტურად არსებობს და თან არც არსებობს, რადგან არა თუ ისინი, არამედ საზოგადოებაში უნივერსალური ცნებებიც კი არ არსებობენ, ისე როგორც - კონკრეტული

ინდივიდის გონებაში (40.264).<sup>iv</sup> ნომინალიზმის მიხედვით სამყარო ისაა, რასაც მკვლევარი ინტერპრეტირებს, რადგან სწამს, რომ რაიმე ობიექტური ან აბსოლუტური სტანდარტი არ არსებობს, და ამიტომაც მორალური ან ფაქტობრივი მტკიცებები მხოლოდ მათ კონტექსტთან მიმართებაშია განსჯადი. ეს იმას ნიშნავს, რომ საჯარო მმართველობაში ზოგად სახელებს ობიექტების მთლიანი კლასის მიმართ კი ვერ გამოვიყენებთ, არამედ - მხოლოდ მასში შემავალი კონკრეტული, ცალკეული ობიექტის მიმართ.

გამოდის, რომ თავის დროზე კინიკოსები უქმად არ გარჯილან. ზნეობრივ ნორმებს ისინიც უგულებელყოფდნენ. სტოიციზმმა, რომელიც კინიკური სკოლის ფორმალიზებად იქცა, ის სოკრატული ონტოლოგიისგან მთლიანად გაწმინდა და უნივერსალური მხოლოდმა ლოგიკურ-აზრობრივი მნიშვნელობით დატოვა (30.37). რენესანსში, სტოიციზმი ინგლისელმა ფრანცისკანელმა ბერმა უილიამ ოკამმა (William of Ockham, იგივე Occam, 1287 -1347) ააღორძინა (53.e-Res).<sup>v</sup> მისი აზრით, უნივერსალური მხოლოდ ადამიანის გონებაში შეიძლება არსებობდეს - აზროვნების სახით. მის სახელს უკავშირდება: კანონით შეზღუდული ძალაუფლების კონსტიტუციური იდეები, ეკლესია-სახელმწიფოს გამიჯვნის და კერძო საკუთრების უფლების კონცეფციები, რაც მოგვიანებით ლიბერალური დემოკრატიის იდეოლოგიას დაედო საფუძვლად (39.e-Res).<sup>vi</sup>

ნომინალიზმისგან განსხვავებით პოზიტივისტები, რეალიზმზე დაფუძნებით, უნივერსალიზმის შესახებ საკუთარ პოზიციას აყალიბებენ. მათი წარმოდგენით, უნივერსალიზმი, ზოგადი ცნებები რეალურად არსებობენ. რეალობა, აზროვნებისა და გონიერებისგან დამოუკიდებლად არსებობს (52.429).<sup>vii</sup> კრიტიკული რეალიზმი ამტკიცებს, რომ რეალობა არსებობს, მაგრამ ჩვენი ცოდნა ყოველთვის შეზღუდული და ცვალებადია, რადგან ის სამყაროსგან, მასზე ჩვენი აღქმისაგან და საკუთრივ ჩვენგან შედგება. ოგიუსტ კონტის პოზიტივიზმი, კანტის ჭეშმარიტი ცოდნის განვითარებით სოციოლოგიური ცოდნის საფუძვლად საბუნებისმეტყველო მეთოდოლოგიას აღიარებს (52.431). საზოგადოების აღწერის ნატურალისტურ მიდგომაზე ფიზიკური მეცნიერებების მიერ დადგენილი კანონზომიერებები ვრცელდება, რომლის მიხედვითაც: სოციალური სინამდვილის საერთო კანონებით შეისწავლება; მისი კვლევის მეთოდები ზუსტი და ობიექტურია; ბიჰევიორიზმი სუბიექტის ქცევას დაკვირვების გზით იკვლევს; მეცნიერული და ჭეშმარიტია მხოლოდ ის ცნება-მტკიცებები, რომელთა ვერიფიცირებაც შეიძლება; სოციალური მოვლენის აღწერა-გამოხატვა შესაძლებელია რაოდენობრივი გზით;

<sup>iv</sup> ზომიერი ნომინალისტები ოდნავ არბილებენ ამ მიდგომას და მიიჩნევენ, რომ უნივერსალური ცნებები მხოლოდ ინდივიდის გონებაში შეიძლება არსებობდეს, ისიც როგორც მსგავს თვისებათა მქონე ინდივიდუალობების კლასიფიკაციის მხოლოდ ლინგვისტიკური ნიშანი.

<sup>v</sup> William of Ockham, First published Fri Aug 16, 2002; substantive revision Tue Mar 5, 2019; Stanford Encyclopedia of Philosophy; <https://plato.stanford.edu/entries/ockham/>

<sup>vi</sup> Oakley Francis. Medieval Theories of Natural Law: William of Ockham and the Significance of the Voluntarist Tradition. Paris. 1961; Pages: 65-83; [http://scholarship.law.nd.edu/nd\\_naturallaw\\_forum/60](http://scholarship.law.nd.edu/nd_naturallaw_forum/60)

<sup>vii</sup> Whetsell Travis A., Shields Patricia M., The Dynamics of Positivism in the Study of Public Administration, Administration & Society. 47(4). July. 2013; Pages: 416-446; <http://aas.sagepub.com/content/early/2013/07/01/0095399713490157>

მეცნიერება, სოციოლოგიის ჩათვლით, ღირებულებებისა და იდეოლოგიისაგან სრულიად ნეიტრალურია.<sup>viii</sup>

პოსტპოზიტივიზმისთვის ჭეშმარიტება თუ ცოდნა ემპირიული ფალსიფიკაციის გზით მიიღება (23.138).<sup>ix</sup> ფალსიფიკაციას კი კარლ პოპერი ვარაუდებისა და დარღვევების პროცესად წარმოიდგენს (6.96).<sup>x</sup> ამ შეხედულებით ჰიპოთეზა, დაშვება, თეორია ვერ იქნება მეცნიერული თუ მათი დარღვევა ვერ იქნა შესაძლებელი. პოზიტივიზმი, რაციონალიზმისგან განსხვავებით, გამორიცხავს მეტაფიზიკურ სპეკულაციებს გონებისა და თანდაყოლილი იდეების შესახებ. მისი მტკიცებით: ჭეშმარიტება და ცოდნა ინდუქციის გზით მიიღება, ლოგიკური და მათემატიკური იგივეობრივია, ზნეობრივი და ღირებულებითი განაცხადები - მხოლოდ ემოციური. მიუხედავად იმისა, რომ საჯარო მმართველობა გამოყენებით სფეროში იმკვიდრებს ადგილს, პოზიტივისტებს შეუძლიათ ამტკიცონ, რომ აქ ცოდნისა და ჭეშმარიტების მისაკვლევად შესაძლებელია, როგორც გამოყენებითი კვლევა, ასევე - წმინდა ანუ ფუნდამენტალური კვლევებიც, როცა ცოდნის გამოყენებას მნიშვნელობა არც აქვს (48.194).

მეთოდოლოგია თანაბრად უკავშირდება ონტოლოგიას და ეპისტემოლოგიას. ამიტომაც, მეთოდოლოგიაში მნიშვნელოვანი მეთოდის არჩევანი და წერის ტექნიკა დამოკიდებულია ონტოლოგიასა და კვლევის ობიექტზე. აქვე, აღვნიშნავთ, რომ მეთოდი და მეთოდოლოგია ხშირად ურთიერთმონაცვლე ცნებებია, თუმცა მეთოდოლოგია არის თეორია და ანალიზი თუ როგორ უნდა ჩატარდეს ცოდნის პრაქტიკის კვლევა, მაშინ როცა მეთოდი, უბრალოდ მტკიცებულებების შეგროვების ხერხებს წარმოადგენს (18.87; 29.114; 45.73).

ამრიგად, საჯარო მართვაში, ისე როგორც სხვა სოციალურ მეცნიერებებში კვლევის ჩატარება უფრო მეტად გულისხმობს მეთოდოლოგიის არჩევას, რაც ასევე განპირობებულია მკვლევრის ონტოლოგიურ და ეპისტემოლოგიურ არჩევანზეც.

პოზიტივისტებისთვის კვლევა უნდა იყოს ნომოთეტური, ინდუქციური და ღირებულებებისგან - თავისუფალი, რაციონალური, შემოწმებადი და ვერიფიცირებადი. მათი აზრით, ნატურალური მეცნიერება საშუალებას გვაძლევს საკვლევ კითხვებზე ერთადერთი შემოწმებადი და ვალიდური პასუხები გავცეთ.

### ვებერი ღირებულებათა შესახებ

ვებერის (Weber Max 1949) ღირებულებებისგან - თავისუფალი კვლევა თანამედროვე სოციოლოგიაში ღირებულებების როლის შესახებ მცდარად, პრიმიტიული ინტერპრეტაციით გვხვდება. ვებერის კონცეფციის მიხედვით, მკვლევარმა საკუთარი პერსონალური

---

<sup>viii</sup> რეალიზმის სამეცნიერო კვლევის მიდგომების შესახებ შეგიძლიათ იხილოთ: 35.102; 43.28; 37ა.19; 34.86; 22ა.63.

<sup>ix</sup> Fischer F. Beyond empiricism - Policy inquiry in postpositivist perspective. Policy Studies Journal. 26. 1998; pp. 129-146.

<sup>x</sup> პოპერი კ. ვარაუდები და დარღვევები: მეცნიერული ცოდნის ზრდა. თბილისი. 2000.

ღირებულებების სამსხვერპლოზე მეცნიერული კვლევა არ უნდა მიიტანოს. ეს არ ნიშნავს პრიმიტივიზმს, რომელიც ღირებულებებისაგან კვლევის გათავისუფლებაში გამოიხატება. ვებერი მასწავლებელს ღირებულებების გამოხატვისგან თავის შეკავებას მხოლოდ სალექციო აუდიტორიაში ურჩევს, და არა საჯარო გამოსვლებსა და კვლევებში. ვებერი ღირებულებებს განიხილავს არა როგორც ზეისტორიულ, ტრანსცენდენტურ რეალობას, არამედ როგორც განწყობას ამა თუ იმ ისტორიული ეპოქისა, როგორც ეპოქისათვის დამახასიათებელ ინტერესს. ყველა ისტორიულ ეპოქას თავისი აბსოლუტი გააჩნია, რომელიც შეფარდებითი ცნებაა (50.110). ამდენად, ღირებულება - როგორც ისტორიული მეცნიერული ინტერესისა, ემპირიული კვლევის ველში შემოიტანა. მკვლევარის კერძო ინტერესთან შედარებით, ეპოქის ინტერესი - უფრო ფართო, ობიექტური ცნებაა. ვებერის აზრით ფაქტისა და ღირებულებების გამიჯვნა შესაძლებელია. იგი, ასევე გამიჯნავდა ერთმანეთისაგან ეგზისტენციალურ ცოდნას - ნორმატიული ცოდნისგან ყოფიერებასა და ჯერარსთან მიმართებაში. ეს ნიშნავს, რომ ქმედებაზე - ორიენტირებული იდეის პროპაგანდა კი არ არის მნიშვნელოვანი, არამედ შესწავლა იმისა თუ: რა არის, როგორი არის, რატომ (რა ისტორიული და სოციალური მიზეზების გამო) არის. ეს არ ნიშნავს, რომ ღირებულებებს კვლევებთან არაფერი აქვთ საერთო. ღირებულებები, როგორც წინასწარგანსჯა კვლევაზე გავლენას არ უნდა ახდენდეს. კვლევისას დაკვირვება და სისტემატური შედარება უნდა მიმდინარეობდეს. ღირებულებები შესასწავლი საგნისა და ობიექტის შერჩევის დროს მნიშვნელოვანია, როგორც ღირებულებით-რელევანტური. ამ უკანასკნელს, რიკერტის (2011) მიხედვით, არჩევა მართებს, სადაც: არჩევანი ემპირიული რეალობის ის ნაწილია, რომელიც საზოგადოების ერთ ან რამდენიმე ზოგადკულტურულ ღირებულებას წარმოადგენს. სწორედ მათ უჭერს მხარს ადამიანი, მათში ცხოვრობს და მისით შეიმეცნებს (42.122). ეს გულისხმობს, რომ შესასწავლი ობიექტების შერჩევა მოხდება იმის საფუძველზე, თუ რა მიიჩნევა მნიშვნელოვნად იმ კონკრეტულ საზოგადოებაში სადაც მკვლევარი ცხოვრობს, თუ როგორია თანამედროვე ღირებულებითი სისტემა. ამიტომ არის, რომ მეცნიერულ დისკურსს ღირებულებით განსჯას სრულებით ვერ ჩამოვაშორებთ. ვებერის თქმით: მორალურ ინდიფერენტულობას მეცნიერულ „ობიექტურობასთან“ - საერთო არაფერი აქვს (51.60). ასე რომ, ვებერთან ღირებულებებს დიდი მნიშვნელობა აქვთ.

ვებერის ღირებულებების შესახებ სწავლებაში ანალიტიკოსებისთვის თუ ყოფიერებისა და ჯერარსის პრობლემა მნიშვნელოვანი, დესკრიპტივისტებისთვის - ობიექტის მახასიათებლებისა და ფაქტობრივი თვისებების ურთიერთმიმსგავსება, ემპირიკოსებისთვის - კონსერვატიული პროფესიული იდეოლოგია, თავისუფლება. კრიტიკოსები, ვებერს ადრეულ პოზიტივისტად მიიჩნევენ. ჩვენ იგი უფრო პოსტმოდერნისტი გვგონია, რადგან დიქტომიურ საზოგადოებაში დომინანტის პოზიციისადმი მიკერძოებით, მკვლევარი გარკვეულ მხარეს იკავებს. და, თუ ეს მხარე ჩაგრულის სასარგებლოდ არის შერჩეული, მაშინ ის ასევე მიკერძოებულებს უნდა იყოს. გამოდის, რომ ღირებულებების არჩევა ბრმა რწმენის და სწორედ ამიტომ - „კერძო / სუბიექტური“ მომენტია. შეიძლება ითქვას, რომ ვებერი ზომიერი პოზიტივისტია, რადგან მიიჩნევს, რომ ღირებულებებზე (იდეალებზე,

კონცეფციებზე და პროექტებზე) კონსენსუსის მისაღწევად გავლენას ადამიანის მოქმედება განაპირობებს.

ბუნებრივი სამართლის პერსპექტივიდან, ლეო შტრაუსიც (1899–1973) ამტკიცებს, რომ ვებერი საბოლოოდ მორალური ნიჰილისტი იყო, მაშინ როცა - კლასიკური პოლიტიკური ფილოსოფიის ტრადიციების დაბრუნება ღირებულებათა არაერთგვაროვანებისა და კონფლიქტის პრობლემას გადაწყვეტდა. ასე რომ, ვებერმა, პოზიტივიზმსა და იდეალიზმს შორის, ერთგვარი ოქროს შუალედი შემოგვთავაზა.

პოსტმოდერნისტები კვლევის მეთოდოლოგიად ჰერმენევტიკასა და ფენომენოლოგიას ირჩევენ. მათთვის ინტერპრეტაციის ხერხები და კვლევის ვალიდაცია ფრიად მნიშვნელოვანია.

პოსტპოზიტივისტებისთვის ტრანსულაციური მეთოდოლოგია გამორჩეულია. მათთვის მრავალჯერადი გაზომვა და დაკვირვება, რომელთაგან თითოეული შეიძლება სხვადასხვა სახის ცდომილებების აღმოჩენას ისახავდეს მიზნად და მრავალი რეალობა ერთდროულად ვლინდებოდეს - სრულიად მისაღებია. ეს მეთოდოლოგია თვისებრივ მეთოდებს ეყრდნობა, რომლის მიზანია საკვლევი ჰიპოთეზების უფრო უარყოფა, ვიდრე ვერიფიცირება.

ამრიგად, საჯარო მმართველობის კვლევის ჩასატარებლად განსხვავებული ონტოლოგიური, ეპისტემოლოგიური და მეთოდოლოგიური საფუძვლები არსებობს. მიუხედავად მიდგომისა, არჩევანი და სუბიექტურობა ყველა მათგანს თანაბრად ესადაგება.

### 1.5. რისკები და დაზღვევები საჯარო მმართველობის კვლევაში

დუაიტ ვალდო, (Waldo D. 1948) თავის ნაშრომში ამტკიცებს, რომ სოციალური მეცნიერებების კვლევა მომეტებულად ფიზიკური მეცნიერებების კვლევის ინსტრუმენტებით მიმდინარეობს, თუმცა მეცნიერულ მეთოდებში ბევრია არაექსპერიმენტული და არაემპირიული (49.177). იყო დრო, როცა მეცნიერების ემპირიზმთან იდენტიფიცირებას, პრაგმატული ფილოსოფიის გამო, დაუცხრომლად ცდილობდნენ. არადა საჯარო მმართველობაში ერთი კვლევის ნაცვლად, მრავალი საუკეთესო მეთოდი არსებობს. საჯარო მმართველობა ვერასოდეს იქნება სუფთა მეცნიერება იმ გაგებით, როგორც ეს ფიზიკურ ან საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში (ქიმია, ასტრონომია, ფიზიკა) მოიაზრება. საჯარო მმართველობას საერთო პარადიგმების მთელი სისტემა გააჩნია, მაგრამ ამის მიუხედავად ის წმინდა წყლის ნორმატიულ მეცნიერებად მაინც ვერ იქცევა. საჯარო მმართველობა შეიძლება აღვიქვათ როგორც პოსტ-ნორმატიული მეცნიერება, რომელიც საშუალებას იძლევა ონტოლოგიის, ეპისტემოლოგიისა და მეთოდოლოგიის ნებისმიერი თვალსაზრისით იქნეს შესწავლილი.

სადოქტორო ნაშრომის მიზანი საჯარო მმართველობის მხოლოდ მეცნიერული რაოდენობრივ-ემპირიული კვლევის გამოყენებით შესწავლისთვის ბრძოლა არ არის. ეს ძალიან რთულია. თუმცა, ვფიქრობთ, რომ საკვლევ თემასთან დაკავშირებული ცვლადები, ძირითადი დაშვებები, რომლებიც ონტოლოგიასა და ეპისტემოლოგიასთან დაკავშირებით

გაგვაჩნია, განსაზღვრავს ანალიტიკური ინსტრუმენტებით სარგებლობასაც. შორს ვართ იმ აზრისგან, რომ საჯარო მართვის კვლევისთვის დანიშნულ წინამდებარე ნაშრომში შინაარსი ფორმას უნდა შეეწიროს. კვლევის ლოგიკური ჩარჩო, ან სხვა ხაფანგები შესაძლოა თეორიის აგებას საფრთხედ შეექმნას. ამიტომაც დაბეჯითებით ვიტყვით, რომ ნაშრომის კონცეფციაში ფორმამ კი არ განსაზღვრა კვლევის შინაარსი, არამედ – პირიქით. თუმცა, როგორც მკვლევარისთვის დიდი იყო ცდუნება, რომ კვლევის მეთოდებით ასახულ სურათს თეორიული რეალობა ჩაენაცვლებინა. ჩვენთვის საკვლევი პრობლემა და მეთოდები იმდენად არის მნიშვნელოვანი, რამდენადაც პრობლემის გადაწყვეტის გზის პოვნაში დაგვეხმარება.

## დასკვნა

საჯარო მართვის კვლევაში მნიშვნელოვანია მიზნების ზუსტად განსაზღვრა. კვლევას თავისი ონტოლოგიური და ეპისტემოლოგიური საფუძვლები გააჩნია.

საჯარო მმართველობის აქსიოლოგიური კვლევა მეცნიერულ საფუძვლებზე უნდა წარიმართოს. კვლევის ურთულეს გზაზე მკვლევარს არაერთი ხაფანგისგან თავის დაზღვევა მოუწევს, როგორიცაა: დეტერმინიზმი, ობიექტივიზმი, ვულგარული მატერიალიზმი, ნომინალიზმი და სხვ.

საჯარო მართვის კვლევები ხასიათის, მიზანდასახულობისა და კონცეფტუალური სტრუქტურის მიხედვით ერთმანეთისგან განსხვავდება და ამის ბუნებრივი მიზეზებია: სოციალური ურთიერთობების განვითარება, ახალი გამოწვევები, კვლევისა და პრობლემების იდენტიფიცირების ახლებური მიდგომები, ორგანიზაციული მართვის ახლებური ხედვა. საჯარო მმართველობის კვლევა არ არის „თავისთვის“, არამედ მას გამოყენებითი და პრაქტიკული მნიშვნელობა გააჩნია, კერძოდ, სოციოკულტურული გარემოს კვლევის მიზანი საჯარო მმართველობასა და საზოგადოებას შორის არსებული ნაპრალის ამოვსებაა. ამისთვის აუგმენტირებული კვლევის შედეგების პრაქტიკული გამოყენებისთვის მისაღები და გასაგები ფორმით კონსტრუირება არის საჭირო.

## გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ბურძენიძე მ. კვლევის სახეების კლასიფიკაცია და სპეციფიკა ემპირიულ სოციოლოგიაში. თბილისი. 2010.
2. ზურაბიშვილი თ. თვისებრივი მეთოდები სოციალურ კვლევაში. თბილისი. 2006.
3. კალჭუნი ქ., ლაითი დ., კელერი ს. სოციოლოგია. თბილისი. 2008.
4. კაჭკაჭიშვილი ი. სოციალური მოქმედების თეორია. თბილისი. 2001.
5. ნონიაშვილი კ. სოციოლოგიური კვლევის მეთოდები. თბილისი. 2009.
6. პოპერი კ. ვარაუდები და დარღვევები: მეცნიერული ცოდნის ზრდა. თბილისი. 2000.
7. სოციოლოგია ენტონი გიდენსის მიხედვით. თბილისი. 2011.
8. სურმანიძე ლ. კულტურა მეთოდოლოგიურ პერსპექტივაში. თბილისი. 2010.

9. ფრანკფორტ-ნაჰმიასი ჩ., ნაჰმიასი დ. კვლევის მეთოდები სოციოლოგიურ მეცნიერებებში. თბილისი. 2009.
10. ლიბრაძე რ. სოციოლოგია. თბილისი. 2008.
11. შონია მ. სოციოლოგიური გამოკვლევის მეთოდოლოგია. თბილისი. 2017.
12. წულაძე ლ. რადენობრივი კვლევის მეთოდები სოციალურ მეცნიერებებში. თბილისი. 2008.
13. ჯოლია გ. SMART - კიბერუნივერსიტეტი: ინდუსტრიული რევოლუცია - 4.0-ის შესაბამისი ახალი საგანმანათლებლო მოდელი, ბიზნეს - ინჟინერინგი. ყოველკვარტალური რეფერირებადი და რეცენზირებადი საერთაშორისო სამეცნიერო ჟურნალი. №1-2. 2016.
14. Alreck P.L., Settle R.B. The Survey Research Handbook. Homewood: Irwin. 1985.
15. Bernard H.R. Research Methods in Anthropology: Qualitative and Quantitative Methods. Oxford. 2002.
16. Box R.C. An examination of the debate over research in public administration. Public Administration Review. 52. 1992.
17. Brown A., Gibson W. Qualitative Data Analysis. London. 2009.
18. Bunge M. Epistemology and methodology - Exploring the world. Treatise on Basic Philosophy. volume 5. Dordrecht. 1983.
19. Campbell D.T., Fiske D.W. Convergent and discriminant validation by the multitrait-multimethod matrix. Psychological Bulletin. 56(2). 1959.
20. Cassel C., Symon G. Qualitative Methods in Organizational Research. 1994.
21. Debus M. Handbook for Excellence in Focus Group Research. Academy for Educational Development. New-York. 1997.
22. Farmer David John. Postmodernism and Public Administration's Identity Crisis. Public Administration Review. Vol. 57. №2. Mar. - Apr. 1997.
- 22ა. Feyerabend P. Realism. Rationalism and Scientific Method. New York. 1981.
23. Fischer F. Beyond empiricism - Policy inquiry in postpositivist perspective. Policy Studies Journal. 26. 1998.
24. Flick Uwe. Doing Conversation. Discourse and Document Analysis. London. 2008.
25. Funtowicz Silvio O., Ravetz Jerome R. Science for the post-normal age. Futures. Vol. 25. Issue 7. September 1993.
26. Gildenhuys J.S.H. The Philosophy of Public Administration. Stellenbosch. 2004.
27. Glaser B. Basics of grounded theory analysis. Mill Valley. 1992.
28. Guba E.G. The Alternative Paradigm Dialog. California. 1990.
29. Guba E.G., Lincoln Y.S. Competing paradigms in qualitative research. Handbook of qualitative research. 1994.
30. Harven Vanessa de. The Coherence of Stoic Ontology. A dissertation submitted in partial satisfaction of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy. Berkeley. 2012.
31. Hyrylainen Essa. Approaching Ethics and Integrity in Public Administration and Management Research from a Citizen View; In: Ethical Governance: A Citizen Perspective. Public Management; University of Vaasa. 2010.
32. Kuhn T.S. The Structure of Scientific Revolutions. Chicago. 1962.
33. Lan Z., Anders K.K. A paradigmatic view of contemporary public administration research. Administration & Society. 32. 2000.
34. Leplin J. Scientific Realism. Berkeley. 1984; Feyerabend P. Realism. Rationalism and Scientific Method. New York. 1981.



35. Little J.H. Between positivism and relativism: A middle path for public administration. 13th Annual Conference of the Public Administration Theory Network. Fort Lauderdale. Florida. January 28-29. 2000.
36. Miller Gerald J., Kaifeng Yang (Edit.). Handbook of Research Methods in Public Administration. New York. 2007.
37. Newman W.L. Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches. Boston. 2003.
- 37ა. Niiniluoto I. Critical Scientific Realism. New York. 1999.
38. O'Sullivan Elizabethan, Gary R. Russell. Research Methods for Public Administrator; New York. 1991.
39. Oakley Francis. Medieval Theories of Natural Law: William of Ockham and the Significance of the Voluntarist Tradition. Paris. 1961.
40. Prawat Richard S. The Nominalism Versus Realism Debate: Toward A Philosophical Rather Than A Political Resolution. Educational Theory. Vol. 53. Issue 3. January. 2003.
41. Riccucci Norma M. The Logic of Inquiry in the Field of Public Administration; In: Handbook of Research Methods in Public Management. Public Administration and Public Policy. Boca Raton. 2008.
42. Ritzer George, Michael Ryan (Editor-in-Chief). Sociological Theory. New York. 2011.
43. Sayer R.A. Realism and Social Science. California. 2000; Niiniluoto I. Critical Scientific Realism. New York. 1999.
44. Simon H.A. Administrative Behavior: a Study of Decision-Making Processes in Administrative Organization. New York. 1945.
45. Srivastava A., Thomson S.B. Framework Analysis: A Qualitative Methodology for Applied Policy Research. Journal of Administration & Governance. Vol. 4. №2. 2009.
46. Stivers C. Bureau Men, Settlement Women: Construction Public Administration in the Progressive Era. Lawrence. Kansas. 2000.
47. Thiel Sandra Van. Research Methods in Public Administration and Public Management: An Introduction. New York. 2014.
48. Van der Waltd G. Theories for research in Public Administration. African Journal of Public Affairs. 9(9). 2017.
49. Waldo D. The Administrative State. New York. 1948.
50. Weber M. Gesammelte Aufsätze zur Wissenschaftslehre. Tübingen. 1951.
51. Weber Max. The Methodology of the Social Sciences. Ed. Edward Shils and Henry Finch. New York. 1949.
52. Whetsell Travis A., Shields Patricia M. The Dynamics of Positivism in the Study of Public Administration. Administration & Society. published online 1 July. 2013.
53. William of Ockham. Stanford Encyclopedia of Philosophy. First published Fri Aug 16. 2002.
54. Бернгард Г. Качественные и количественные методы исследования в социальной работе. Социол. исслед. - №1. 2001.
55. Семенов В.С. Анализ и интерпретация данных в социологии. Владимир. 2009.

#### კანონმდებლობა:

1. მასწავლებლის პროფესიული ეთიკის კოდექსი. საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების მინისტრის ბრძანება №57/ნ; სახელმწიფო სარეგისტრაციო კოდი: 430.210.000.22.022.014.869
2. კანონი ზოგადი განათლების შესახებ. საქართველოს პარლამენტი. 08/04/2005, სარეგისტრაციო კოდი: 430.050.000.05.001.001.778

ინტერნეტ-რესურსები:

3. საქართველოს საზოგადოებრივი მაუწყებლის ოფიციალური ვებ-გვერდი: რობაქიძე გრ. მიმართვა ქართველი ახალგაზრდობისადმი. აუდიოჩანაწერი. მიუნხენი. 1954; <https://1tv.ge/radiomuseum/grigol-robaqidze-mimartva-akhalgazrdobisadmi/>
4. ამერიკული კომერციული სოციალური ქსელი მეცნიერთათვის: Academia.edu
5. პროექტ გუტენბერგის (Project Gutenberg) ელექტრონული ბიბლიოთეკა. <https://www.gutenberg.org/>  
სტენფორდის ფილოსოფიური ლექსიკონი. <https://plato.stanford.edu/>; Stanford Encyclopedia of Philosophy; <https://plato.stanford.edu/entries/ockham/>
6. ციფრული ბიბლიოთეკის ინტერნეტ-არქივი: <https://archive.org/>

### For the Problem of Public Administration Research

**Tamar Kapanadze**

Grigol Robakidze University, PhD student  
kapanadzetamuna0@gmail.com

**Abstract.** “Systematic Approach to Research of Public Administration” are important and topical. The reason for this is problems of rapidly changing environment. The article is aimed at finding these ways and means. This will help us solve the problems of systems research of Public Administration. The “Research Problems of Public Administration” will be interest to both Government Governors, Civil Servants in public sector, and managers of non-profit and non-governmental organizations. The article will be read with interest by the heads of social institutions of a legal, pedagogical and medical profile. Obviously, the research methodology will be of particular interest to heads of the Ministry of Education and its subordinate departments. In general, the public sector should be frequently interested in problems of Public Administration Research. This will help them make scientifically sound decisions. In order for government to fund research projects in the relevant field, the civil servant must be able to determine appropriateness of the research and “Read” (Analyze) the project. In particular, the civil servant as a sponsor should be able to: assess clarity and clarity of defined purpose of research; Determine research objectives - to match goal; Determine the topical of research methods and values. In this article, we look at some of key issues in Systematic approach to research in Public Administration.

**Keywords:** Public Administration Research and Theory, Ethics and Values In Public Governance, Survey Research in Public Administration, Axiology of public administration, Research Paradigms in Public Administration